

UŠIVOST

Janja Ojsteršek

1. *Kako pogosta je ušivost?*

Za naglavno ušivostjo pogosteje zbolijo otroci v šolah in vrtcih, ženske ter ljudje z daljšimi lasmi. K pojavu okužbe pripomore slaba higiena in zadrževanje večjega števila ljudi v manjših prostorih. Pojavljajo se manjše endemije v vrtcih ali šolah. Ušivost je razširjena po vsem svetu. Telesna ušivost je v Evropi v obdobju miru zelo redka, pojavlja se izjemoma pri ljudeh z nizkim higienskim standardom, ki redko menjavajo in perejo oblačila (npr. brezdomci). V času vojn in drugih nesreč se lahko pojavijo endemije.

2. *Kaj povzroča nastanek ušivosti?*

Naglavna uš se zadržuje na laseh, redkeje na dlakah brade ali sramnega predela in sesa kri. Nekaj ur ali dni po piku se pojavi srbeča in rdečkasta sprememba na koži. Zaradi praskanja se spremembe pogosto vnamejo. Kraste in gnojni izcedek lahko zlepijo več las. Oblačilna uš živi v obleki in prihaja na kožo sesat kri. Se hitro razmnožuje. Gnide so prilepljene na šive oblačil. Sramne uši in gnide so pritrjene na sramne dlake, dlake okrog zadnjika, v pazduhah, lahko tudi na obrveh in na trepalnicah. Pri otrocih, ki nimajo poraslega srama, so vidne na obrveh, trepalnicah in lasišču.

3. *Kako se ušivost kaže?*

Klinično se naglavna ušivost izrazi z močnim srbenjem lasišča in razpraskaninami. Opazimo lahko izpuščaj in vnetje. Na laseh opazimo drobna, belkasta, ovalna jajčeca (gnide), redkeje odrasle uši. Gnide ločimo od prhljaja po tem, da se bolj držijo las. Povzetek simptomov:

- srbenje in rdeč izpuščaj na lasišču,
- razpraskanine,
- vnetje nastalih sprememb.

Pri telesni ušivosti so simptomi in znaki bolezn podobni. Srbenju po ugrizih sledi praskanje, razvijejo se kožne spremembe, ki se lahko vnamejo. Pri sramni ušivosti srbež ni tako izrazit kot pri ostalih dveh oblikah ušivosti. Srbenje je najizrazitejše ponoči. Na mestu pikov nastanejo modrikaste lise.

4. *Kako postavimo diagnozo?*

Naglavna ušivost: prepoznavanje ni težavno, če najdemo uši manj kot 6 mm stran od lasišča (zanesljiv znak živečih parazitov) in gnide čvrsto pritrjene na lase, kjer lahko ostanejo več mesecev. Pridruženo je srbenje lasišča in pogosto kožne spremembe.

Telesna ušivost:

- srbenje,
- kožne spremembe,
- uši in gnide na šivih spodnjih ali vrhnjih oblačil.
- Sramna ušivost:
- nočno srbenje okrog spolovila (zmerno),
- krvavkaste lise,
- gnide sramnih uši na dlakah sprednjega dela prsnega koša in na trepalnicah (vidne z lupo).

5. *Kako poteka zdravljenje?*

Naglavna ušivost

Na tržišču je več pripravkov, ki vsebujejo kemične učinkovine, kot so malation, permetrin in krotamiton (sodobnejši insekticidi). Pri teh pustimo učinkovati gel ali šampon na laseh od 10 do 30 minut. Nato lase dobro speremo z vodo. Še mokre prečešemo z gostim glavnikom, da odstranimo mrtve uši in gnide. Če šampon zaide v oči, nos ali usta, spiramo z veliko količino vode. Postopek ponovimo čez teden dni. Najbolj pogosti insekticidni pripravki iz omenjene skupine so: šampon proti ušem, šampon Nix, šampon Pedilin in emulzija Eurax. Biopripravek iz kokosovega olja in derivatov (Parasidose, Aesculo gel) – uši zaduši, olje pa raztopi lepljivo snov, s katero so gnide pričvrščene. Pri hujši ušivosti priporočamo uporabo emulzij ali gelov, ki jih po določenem času speremo in nato lasišče umijemo z insekticidnim šamponom. Za odstranjevanje gnid priporočajo mlačen kis. Na pojav ušivosti v vrtcih in šolah mora biti opozorjena celotna skupnost.

Telesna ušivost

Potrebno je prekuhavanje spodnjega perila. Za razkuževanje vrhnjih oblek uporabimo insekticidne praške ali pršilce, kemično čiščenje ali razkuževanje v pari. Za kožne spremembe zadošča hladilno mazilo. Ob bakterijski okužbi uporabimo sistemsko ali lokalno antibiotike.

Sramna ušivost

Uporabimo insekticide v šamponu ali emulziji (šampon ali emulzija Pedilin). Postopek ponovimo vsaj dvakrat. Zdraviti je potrebno vse, ki so bili v tesnem stiku z bolnikom. V predelu trepalnic insekticidov ne uporabljamo, temveč mehanično s pinceto odstranjujemo uši in gnide (ev. vaselini albi ali 2 % ung. hydrargyri praecip. flavi pro oculis (hydrargyri flavi 0,2, vaselini albi ad 10,0).

6. *Kako bolezen poteka?*

Po odstranitvi uši in gnid je bolezen ozdravljena.

7. *Kako poteka spremljanje osebe, ki ima uši?*

Kontrolni pregledi niso potrebni. V primeru ponovitve je potrebno postopek zdravljenja ponoviti.

8. Kako si pri ušivosti pomagata sami?

V primeru pojava srbenja lasišča ali drugih delov telesa se natančno preglejte. Lase razčesite, da mehanično odstranite čim več uši. Nato po navodilih proizvajalca uporabite šampon, emulzijo ali gel za odstranjevanje uši, ki ste ga kupili v lekarni.

9. Kako ušivost vpliva na vaše življenje?

Srbež je lahko zelo neprijeten, sicer pa posebnih zapletov med zdravljenjem ne pričakujemo. Možni so stranski učinki insekticidnih šamponov, zato se držite proizvajalčevih navodil, ki so napisana na ovojnini izdelka. V določenih primerih je oblačilna uš nevarna, ker lahko prenaša nekatere infektivne bolezni: pegavico, povratno mrzlico in rogovsko vročico.

10. Ali in kako lahko nastanek ušivosti preprečite?

Ušivost lahko preprečujemo z ustreznimi higienskimi ukrepi, z izogibanjem tesnim stikom z obolelimi oziroma izoliranjem le-teh v času bolezni.